

simpliciter intellexerunt, et forte hoc sit verum, æstimantes hac sententia significatum esse, quod tempore Domini nostri Jesu Christi, cum in terra versaretur, Apostoli audierunt, hoc in posteros esse trajectum, tanquam de tempore in tempus: « Dies diei, nox nocti, » prior dies posteriori diei, et prior nox posteriori nocti; quia hæc doctrina diebus et noctibus prædicatur. Iste simplex intellectus cui sufficit sufficiat. Sed nonnulla verba Scripturarum obscuritate sua hoc profuerunt, quod multas intelligentias pepererunt. Itaque hoc si planum esset, unum aliquid audiretis: quia vero obscure dictum est, multa audituri estis. Est et alius intellectus: « Dies diei, nox nocti, » hoc est, spiritus spiritui, caro carni. Est alius: « Dies diei, » spirituales spiritualibus: « Et nox nocti, » carnales carnalibus. Utrique enim audiunt, etsi non utrique similiter sapiunt. Illi enim audiunt tanquam verbum eructatum: illi tanquam scientiam annuntiatam. Quod enim ructatur, præsentibus ructatur: quod autem annuntiat, longe positus annuntiat. Possunt cœli sensus plures inveniri, sed adhibendus est modus propter angustias præsentis temporis. Dicamus autem et unum aliquid, quod quidam velut conjicientes aperuerunt. Quando Dominus, inquit, Christus loquebatur Apostolis, dies diei eructabat verbum; quando Judas Dominum Christum prodidit Judæis, nox nocti annuntiabat scientiam.

V. « Non sunt loquelæ, neque sermones, quorum non » audiantur voces eorum¹. » Quorum, nisi cœlorum illorum, qui enarrant gloriam Dei? « Non sunt loquelæ, » neque sermones, quorum non audiantur voces eorum. » Legite Actus Apostolorum, quomodo veniente super eos Spiritu sancto, omnes impleti sunt illo; et loquebantur linguis omnium gentium, sicut Spiritus dabat eis pronun-

¹ Psal. xviii, 4.

tiare¹. Ecce « Non sunt loquelæ, neque sermones, quorum non audiantur voces eorum. » Sed non ibi tantum, ubi impleti sunt, sonuerunt. « In omnem terram exiit » sonus eorum, et in fines orbis terræ verba eorum². » Ideo et nos hic loquimur. Sonus enim ille ad nos usque pervenit, sonus qui in omnem terram exiit, et hæreticus Ecclesiam non intrat. Ideo sonus in omnem terram exiit, ut tu in cœlum intres. O pestilentiöse, litigiöse, pessime, et adhuc errare volens! o superbe fili, audi testamentum patris tui. Ecce, quid planius, quid apertius? « In omnem » terram exiit sonus eorum, et in fines orbis terræ verba » eorum. » Numquid expositore opus est? Quid contra te conaris? Partem vis in lite retinere, qui potes totum in concordia retinere?

VI. « In sole posuit tabernaculum suum³: » in manifestatione Ecclesiam suam, non in occulto, non quæ lateat, non velut opertam: ne forte fiat sicut operta super greges hæreticorum⁴. Dictum est et cuidam in Scriptura sancta: « Quoniam tu in occulto fecisti, patieris in sole⁵: » hoc est, occulte malum fecisti, poenas patieris in omnium manifestatione. « In sole ergo posuit tabernaculum suum. » Quid tu, hæretice, fugis in tenebras? Christianus es? audi Christum. Servus es? audi Dominum. Filius es? audi patrem: emendare, revivisce. Dicamus et de te: « Mortuus » erat, et revixit; perierat, et inventus est⁶. » Non mihi dicas: Ut quid me quæris, si perii? Ideo enim te quæro, quia periisti. Noli, inquit, me quærere. Hoc sane vult iniquitas, qua divisi sumus: sed non vult charitas, qua fratres sumus. Improbis non essem, si quærerem servum meum; et improbus dicor, quia quæro fratrem meum? Sic sapiat in quo fraterna charitas non est, ego tamen quæro

¹ Act. ii, 4. — ² Psal. xviii, 5. — ³ Ibid. 6. — ⁴ Cant. i, 6, juxta lxx. — ⁵ 2 Reg. xii, 12. — ⁶ Luc. xv, 32.

fratrem meum. Irascatur, dum tamen quaeratur, qui inventus placatur. Quaero, inquam, fratrem meum, et interpello non contra illum, sed pro illo Dominum meum. Nec dicam interpellans: Domine, dic fratri meo ut dividat mecum haereditatem; sed, Dic fratri meo ut teneat mecum haereditatem¹. Quid ergo erras, frater? Quid per angulos fugis? Quid latitare conaris? « In sole posuit tabernaculum suum. Et ipse tanquam sponsus procedens » de thalamo suo². » Puto quod agnoscas eum. « Ille tanquam sponsus procedens de thalamo suo, exultavit ut » gigas ad currendam viam: » ipse « In sole posuit tabernaculum suum: » hoc est, ille tanquam sponsus, cum Verbum caro factum est³, in utero virginali thalamum invenit; atque inde naturae conjunctus humanae, tanquam de castissimo procedens cubili, humilis misericordia infra omnes, fortis majestate super omnes: hoc est enim, « Gigas » exultavit ad currendam viam, » natus est, crevit, docuit, passus est, resurrexit, ascendit, cucurrit viam, non haesit in via. Idem ipse ergo sponsus qui haec fecit, ipse posuit « In sole, hoc est, in manifestatione, tabernaculum suum, hoc est, sanctam Ecclesiam suam.

VII. Quam autem viam cito cucurrit vis audire? « A » summo caelo egressio ejus, et occursum ejus usque ad » summum ejus⁴. » Postea vero quam excurrit inde, et recurrendo remeavit, misit Spiritum suum. Visae sunt illis, super quos venit, linguae divisae velut ignis⁵. Sicut ignis venit Spiritus sanctus, foenum carnis consumpturus, aurum cocturus et purgaturus; sicut ignis venit, et ideo sequitur: « Et non est qui se abscondat a calore ejus. »

VIII. « Lex Domini immaculata convertens animas. » Hoc est, Spiritus sanctus. « Testimonium Domini fidele

¹ Luc. XII, 13. — ² Psal. XVIII, 6. — ³ Joan. I, 15. — ⁴ Psal. XVIII, 7. — ⁵ Act. II, 3.

» sapientiam praestans parvulis¹: » non superbis. Hoc est Spiritus sanctus.

IX. « Justitiae Domini rectae: » non terrentes, sed « laetificantes corda. » Hoc est, Spiritus sanctus. « Praeceptum Domini lucidum, illuminans oculos²: » non hebetans; non carnis oculos, sed cordis; non exterioris hominis, sed interioris. Hoc est, Spiritus sanctus.

X. « Timor Domini: » non servilis, sed, « Castus: » gratis amans, non puniri timens ab eo quem tremit, sed separari ab eo quem diligit. Iste est timor castus, non quem consummata charitas foras mittit³, sed, « Permans in saeculum saeculi. » Hic est Spiritus sanctus, id est, hunc donat, hunc confert, hunc inserit Spiritus sanctus. « Judicia Domini vera justificata in idipsum⁴: » non ad rixas divisionis, sed ad congregationem unitatis. Hoc est enim, « In idipsum. » Hoc est, Spiritus sanctus. Ideo linguis omnium loqui fecit, in quos primo venit, quia linguas omnium gentium in unitatem se congregaturum esse nuntiavit. Quod tunc faciebat unus homo, accepto Spiritu sancto, ut unus homo linguis omnium loqueretur⁵, hoc modo ipsa unitas facit, linguis omnibus loquitur. Et modo unus homo in omnibus gentibus linguis omnibus loquitur, unus homo caput et corpus, unus homo Christus et Ecclesia, vir perfectus, ille sponsus, illa sponsa. « Sed » erunt, inquit, duo in carne una⁶, Judicia Dei vera justificata in idipsum: » propter unitatem.

XI. « Desiderabilia super aurum et lapidem pretiosum » multum⁷. » Aut multum aurum, aut multum pretiosum: aut multum desiderabilia: tamen multum, haereticorum. Non nobiscum amant idipsum, et nobiscum confitentur Christum. Ipsum, quem mecum confiteris Chris-

¹ Psal. LXVI, 8. — ² Ibid. 9. — ³ Joan. IV, 18. — ⁴ Psal. XVIII, 10. — ⁵ Act. II, 4. — ⁶ Gen. II, 24. — ⁷ Psal. XVIII, 11.

tum, ipsum ama mecum. Et qui id ipsum non vult, recusat, recalcitrat, respuit: non illi est desiderabile hoc super aurum et lapidem pretiosum multum. Audi aliud: « Et » dulciora, inquit, super mel et favum. » Sed hoc adversum est erranti: mel amarum est febrienti; dulce tamen et acceptabile sanato, quia charum est sanitati. « Desiderabilia » super aurum et lapidem pretiosum multum, et dulciora » super mel et favum¹. »

XII. « Nam et servus tuus custodit ea. » Quam dulcia ista sint, custodiendo probat servus tuus, non loquendo. Custodit ea servus tuus: quia et nunc dulcia sunt, et in posterum salubria sunt. Nam « In custodiendo ea retri- » butio multa². » Sed amans animositatem suam, nec videt hunc splendorem hæreticus, nec sentit dulcedinem.

XIII. « Delicta enim quis intelligit? Pater ignosce illis, » quia nesciunt quid faciunt³. » Ideo, inquit, iste est servus qui custodit hanc dulcedinem, suavitatem charitatis, amorem unitatis. Ego, inquit, ipse qui custodio, rogo te, (quoniam « Delicta quis intelligit? ») ne mihi ut homini quædam subrepant, et quibusdam, ut homo præoccupet: « Ab occultis meis munda me, Domine. » Hoc ergo cantavimus, ecce ad hoc loquendo pervenimus. Dicamus, et cum intellectu cantemus, et cantando oremus, et orando impetremus: dicamus: « Ab occultis meis munda me, » Domine. » Quis enim delicta intelligit? Si videntur tenebræ, intelliguntur delicta. Denique quando nos delicti poenitet, in luce sumus. Nam quando quisque ipso delicto involutus est, quasi obtenebratis opertisque oculis non videt delictum: quia si tibi tegatur et carnis oculus, nec aliud vides, nec hoc unde tegitur vides. Ergo Deo dicamus, qui novit videre quod purget, novit inspicere quod sanet; illi dicamus: « Ab occultis meis munda me,

¹ Psal. xviii, 11. — ² Ibid. 12. — ³ Luc. xxiii, 34.

» Domine, et ab alienis parce servo tuo. » Delicta, inquit, mea inquinant me, delicta aliena affligunt me: ab his munda me, ab illis parce. Tolle mihi ex corde malam cogitationem, repelle a me malum suasorem: hoc est, « Ab » occultis meis munda me, et ab alienis parce servo tuo⁴. » Nam ista duo genera delictorum, propria simul et aliena, etiam primitus in exordio claruerunt. Diabolus suo delicto cecidit², Adam alieno dejecit³. Hic ipse Dei servus custodiens judicia Dei, in quibus retributio multa, et in alio Psalmo sic orat: « Non veniat mihi pes superbiæ, et manus » peccatorum non moveant me⁴. Non veniat, inquit, mihi » pes superbiæ, » hoc est, « Ab occultis meis munda me, » Domine: » et manus peccatorum non moveant me, » hoc est, « Ab alienis parce servo tuo. »

XIV. « Si mei non fuerint dominata⁵: » occulta mea et delicta aliena. « Tunc immaculatus ero. » Hoc non suis viribus audeat, sed Dominum deprecatur ut impleat: cui dicitur in Psalmo: « Itinera mea dirige secundum verbum » tuum, et non dominetur mihi omnis iniquitas⁶. » Noli timere, si Christianus es, dominum foris hominem: Dominum Deum tuum semper time. Malum in te time, hoc est, cupiditatem tuam: non quod in te Deus fecit, sed quod tibi ipse fecisti. Te Dominus bonum servum fecit, tu tibi in corde tuo malum dominum creasti. Merito subderis iniquitati, merito subderis domino quem tu tibi ipsi fecisti; quia ei qui te fecit subditus esse noluisti.

XV. Sed, « Si mei, inquit, non fuerint dominata, tunc » immaculatus ero; et mundabor a delicto magno⁷. » Quo putamus delicto? Quod illud est delictum magnum? Forte aliud sit quam dicturus sum, non tamen celabo quod sentio. Delictum magnum arbitror esse superbiam. Hoc

¹ Psal. xviii, 14. — ² Isaï. xiv, 12. — ³ Gen. iii. — ⁴ Psal. xxxv, 12. — ⁵ Id. xviii, 14. — ⁶ Id. cxviii, 133. — ⁷ Id. xviii, 14.

fortasse et aliter significatum est in eo quod ait : « Et mundabor a delicto magno. » Quæritis quam magnum sit hoc delictum, quod dejecit Angelum, quod ex Angelo fecit diabolum, eique in æternum interclusit regnum cœlorum? Magnum hoc delictum est, et caput atque causa omnium delictorum. Scriptum est enim : « Initium peccati » omnis superbia¹. » Et ne quasi leve aliquid contemnas, « Initium, inquit, superbiæ hominis apostatare a Deo². » Non leve malum est hoc vitium, fratres mei : huic vitio in his personis, quas videtis amplas, displicet humilitas christiana. Propter hoc vitium dedignantur colla subdere jugo Christi, obligati arctius jugo peccati. Non enim servire non eis continget : nam nolunt servire, sed eis expedit servire. Nolendo servire nihil aliud agunt, quam ut bono Domino non serviant, non ut omnino non serviant : quia qui noluerit servire charitati, necesse est ut serviat iniquitati. Ab hoc vitio, quod est caput omnium vitiorum, quia inde cætera vitia nata sunt, facta est apostasia a Deo, eunte anima in tenebras, et male utente libero arbitrio, peccatis etiam cæteris consecutis : ut et substantiam suam dissiparet cum meretricibus vivens prodige, et per egestatem fieret pastor porcorum³, qui erat socius Angelorum. Propter hoc vitium, propter hoc magnum superbiæ peccatum, Deus humilis venit. Hæc causa, hoc peccatum magnum, iste ingens morbus animarum, omnipotentem Medicum de cœlo deduxit, usque ad formam servi humiliavit, contumeliis egit, ligno suspendit, ut per salutem tantæ medicinæ curetur hic tumor. Jam tandem erubescat homo esse superbus, propter quem factus est humilis Deus. Ita, inquit, « Mundabor a delicto magno, quia Deus » superbis resistit, humilibus autem dat gratiam⁴. »

¹ Eccli. x, 15. — ² Ibid. 14. — ³ Luc. xv, 13. — ⁴ Jacob. iv, 6, et i Petr. v, 5.

XII. « Et per hoc ut complacent eloquia oris mei, et » meditatio cordis mei, in conspectu tuo semper¹. » Nam si ab hoc magno delicto non mundabor, in conspectu hominum placebunt eloquia mea, non in conspectu tuo. Superba anima in conspectu hominum vult placere : humilis anima in occulto, ubi Deus videt, vult placere ; ut si placuerit hominibus de bono opere, illis gratuletur quibus placet bonum opus, non sibi cui sufficere debet quia fecit bonum opus. « Gloria nostra, inquit, hæc est, testimonium conscientiæ nostræ². » Ideoque dicamus etiam quod sequitur : « Domine, adjutor meus et redemptor » meus³. » Adjutor in bonis, redemptor a malis. Adjutor ut habitem in charitate tua, redemptor ut liberer me ab iniquitate mea.

ENARRATIO

IN PSALMUM XIX.

In finem, Psalmus David⁴.

I. Notus est iste titulus, nec Christus dicit, sed Christo dicit Propheta, figura optandi quæ ventura sunt canens.

II. « Exaudiat te Dominus in die tribulationis⁵. » Exaudiat te Dominus in die qua dixisti : « Pater clarifica Filium » tuum⁶. Protegat te nomen Dei Jacob. » Ad te enim pertinet populus posterior natus, quia major serviet minori⁷.

III. « Mittat tibi auxilium de sancto, et de Sion tueatur » te⁸. » Faciens tibi sanctificatum corpus, Ecclesiam, de

¹ Psal. xviii, 15. — ² 2 Cor. i, 12. — ³ Psal. xviii, 15. — ⁴ Id. xix, 1. — ⁵ Ibid. 2. — ⁶ Joan. xvii, 1. — ⁷ Gen. xxv, 23. — ⁸ Psal. xix, 3.